

PHILIP GLASS

(1937)

Proces

Opera o dvou jednáních

První jednání

Generální ředitel banky Josef K. je ráno, v den svých třicátých narozenin, zatčen. Strážný Franz ani strážný Willem mu nedokážou říct, z čeho je obviněn, a inspektor mu tvrdí, že zatčení nemá zasahovat do jeho běžného života. K. je situací zmaten, ale zpočátku ji bere na lehkou váhu. Večer hovoří o celé události se svou bytnou paní Grubachovou a snaží se též svěřit sousedce slečně Bürstnerové. K. je ke svému prvnímu soudnímu slyšení předvolán do dusné místnosti plné úředníků a obžalovaných. Pronese řeč, v níž otevřeně obviní soudní aparát z korupce a nesmyslnosti. Přítomný dav reaguje rozporně a soudce Josefa K. varuje, že se připravil o výhody. Když se K. po týdnu vrací k dalšímu slyšení, soudní budova je prázdná. Rozmlouvá s pradlenou, ženou soudního sluhy, která mu nabízí svou pomoc i náklonnost, ale nakonec je odvedena studentem Bertholdem k soudci.

V bance K. navštíví jeho strýc Albert, znepokojený zvěstmi o procesu. Naléhá, aby si vzal právníka, a domluví mu schůzku se svým přítelem doktorem Huldem. K. však brzy na vlastní oči vidí, jak jsou zkorumpovaní i nízčí úředníci: strážní Franz a Willem, kteří ho zatýkali, jsou trestáni bičováním jen proto, že si na ně stěžoval.

Druhé jednání

K. navštěvuje nemocného právníka Hulda. Zde se seznamuje s jeho oddanou ošetřovatelkou Leni, která K. svádí a zároveň ho varuje, že proti soudu nemá šanci – jedinou možností je přiznání. Strýc Albert zuří, že se jí nechává rozptylovat místo toho, aby hájil svou čest.

Na radu Leni vyhledá K. malíře Titorelliho, který má kontakty na soudce. Poté co se od něj dozví, že skutečného zproštění viny není možné dosáhnout, začíná K. chápat bezvýchodnost celé situace. V domě právníka Hulda poznává také obchodníka Blocka, který se v procesu utápí už pět let, zcela ovládaný strachem a závislý na právnících. Blockův osud je pro K. varováním a jenom jej dále utvrdí v rozhodnutí Hulda propustit.

Naposledy je K. povolán do katedrály, kde mu kněz vypráví podobenství o dveřníkovi chránícím vstup k Zákonu a naznačuje, že jeho proces je předem ztracen.

V předvečer svých třicátých prvních narozenin je pak Josef K. opět zadržen strážnými Franzem a Willemem, odveden za město a bez vysvětlení popraven. Umírá bezmocně a bez odporu – „jako pes“.